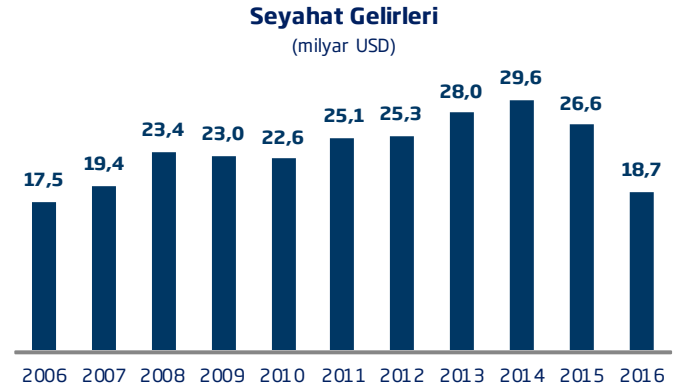
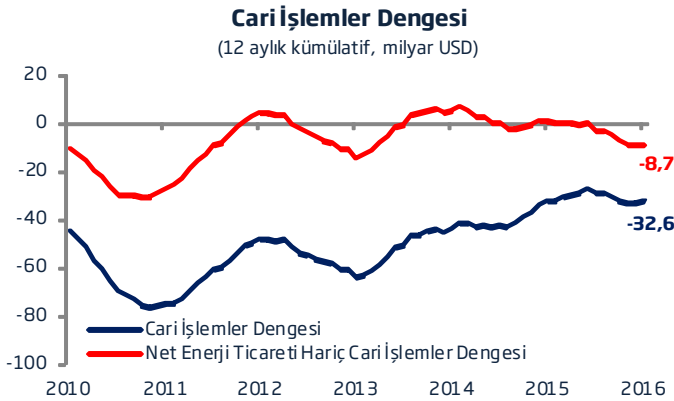

2016 yılında cari açık 32,6 milyar USD oldu.

Cari açık Aralık'ta 4,3 milyar USD ile piyasa beklentilerinin bir miktar altında gerçekleşmiştir. 2016 genelinde ise cari açık 2015'e kıyasla 0,5 milyar USD artarak 32,6 milyar USD'ye yükselmiştir. Bu gelişmede, dış ticaret açığındaki daralma ile turizm gelirlerindeki düşüşün birbirini yaklaşık olarak dengelemesi etkili olmuştur. Enerji hariç cari denge ise 2016 yılında 8,7 milyar USD açık vermiştir.

turizm gelirleri 2016 yılında %29,6 düşüş kaydetmiştir. 2016 yılında Türkiye'ye gelen toplam turist sayısı %29 oranında azalarak 35,6 milyondan 25,3 milyona düşmüştür. Rusya'dan gelen turist sayısının 3,7 milyon kişiden 1 milyon kişinin altına inmesi ön plana çıkan bir gelişme olmuştur. En çok turist gelen ilk 20 ülke arasında sadece Suudi Arabistan ile İsrail'den gelen turist sayının 2015'e kıyasla arttığı görülmektedir.

Dış ticaret açığında daralma...

Ödemeler dengesi verilerine göre 2016 yılında gerek ihracat gerekse ithalat hacmindeki düşüş bir önceki yıla göre ivme kaybetmiştir. 2016'da ihracat yıllık bazda %1,2 oranında, ithalat da %4,6 oranında azalmıştır. Bu dönemde Avrupa ülkelerine yapılan ihracattaki toparlanmanın ihracatı desteklediği gözlenmiştir. Enerji fiyatlarındaki düşüşten kaynaklanan baz etkisinin kademeli biçimde azalması ise ithalat hacmindeki düşüşün ivme kaybetmesinde rol oynamıştır.

2016 yılında jeopolitik gelişmeler cari dengeyi olumsuz etkilemeye devam etmiştir. Yurt içinde artan güvenlik endişelerinin ve Rusya ile ilişkilerde yaşanan sorunların turizm gelirleri üzerindeki etkisi belirgin biçimde hissedilmiştir. 2015'te yıllık bazda yaklaşık %9,9 azalan

Portföy yatırımları kaleminde sermaye girişi...

2015 yılında 15,8 milyar USD sermaye çıkışı kaydedilen portföy yatırımları kaleminde 2016'da yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen 6,4 milyar USD net giriş yaşanmıştır. Bu gelişmede borçlanma senetlerine yönelik sermaye girişi önemli rol oynamıştır. Yurt dışı yerleşiklerin sınırlı da olsa hisse senedi piyasasında net alım yaptıkları görülmüştür.

Doğrudan yabancı yatırımlarda ivme kaybı...

Doğrudan yabancı yatırımlar kaleminde 2016'da kaydedilen 9 milyar USD'lik net giriş bir önceki yılki seviyenin altında kalmıştır. Bununla birlikte yılın son aylarında sermaye girişinin toparlanma kaydettiği izlenmektedir. Yıl içinde en yüksek tutarlı doğrudan sermaye yatırımı bankacılık ile elektrik, gaz üretim ve dağıtım sektörlerinde gerçekleşmiştir.

Türkiye'ye Net Sermaye Girişlerinin Dağılımı**(12 aylık kümülatif, milyon USD)**

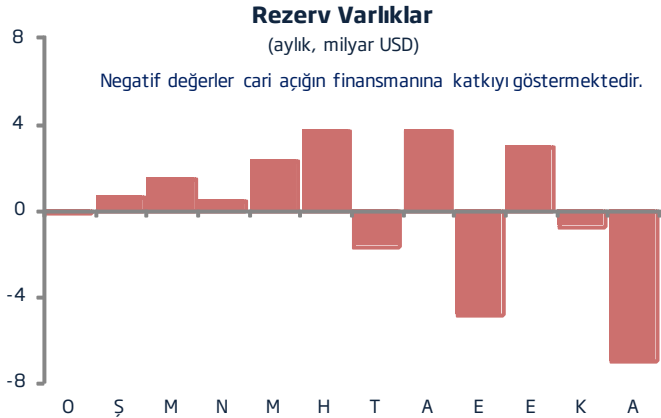
	Sermaye Girişlerinin Dağılımı (%)	
	Aralık 2015	Aralık 2016
Cari İşlemler Dengesi	-32.118	-32.605
Toplam Net Yabancı Sermaye Girişi	20.287	33.423
-Doğrudan Yatırımlar	12.455	8.998
-Portföy Yatırımları	-15.719	6.404
-Diğer Yatırımlar	13.374	6.929
-Net Hata ve Noksan	10.198	11.069
-Diğer	-21	23
Rezervler⁽¹⁾	11.831	-818

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını ifade etmektedir.

Diğer yatırımlar kalemi ivme kaybetti.

2016'da diğer yatırımlar kalemi cari açığın finansmanına 6,9 milyar USD katkı sağlamıştır. Bankacılık sektörü kısa vadede 6 milyar USD net borç ödeyicisi konumundayken, uzun vadede 3 milyar USD net borç kullanmıştır. Sektörün uzun

vadeli borç çevirme oranı gerilemiş olsa da %109 seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer sektörler ise hem kısa hem de uzun vadede net borç kullanıcısıyken, uzun vadeli borç çevirme oranı %147 olmuştur.

Aralık'ta rezerv varlıklardaki azalma 7 milyar USD ile tarihi yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Buna karşın, yılın tamamında rezervler 818 milyon USD artmıştır.

Net hata ve noksan kalemi cari açığın finansmanına 2016'da 11,1 milyar USD ile önemli katkıda bulunmuştur.

Beklentiler...

Enerji fiyatlarındaki gerilemeden kaynaklanan baz etkisinin ortadan kalkmaya başlaması dış ticaret dengesinin cari denge üzerindeki olumlu etkisinin azalmasına neden olmaktadır. Rusya olan ilişkiler düzelmeye başlamış olsa da bu durumun turizm gelirlerine yansımalarının zaman alacağı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, 2017 yılında cari açığın geçen seneye kıyasla bir miktar artabileceğini tahmin ediyoruz.

Ödemeler Dengesi

(milyon USD)

	Aralık 2016	Ocak - Aralık 2015	Ocak - Aralık 2016	% Değişim
Cari İşlemler Dengesi	-4.268	-32.118	-32.605	1,5
Dış Ticaret Dengesi	-4.213	-48.114	-40.746	-15,3
Hizmetler Dengesi	624	24.208	15.396	-36,4
Seyahat (net)	700	21.248	13.960	-34,3
Birincil Gelir Dengesi	-933	-9.642	-9.009	-6,6
İkincil Gelir Dengesi	254	1.430	1.754	22,7
Sermaye Hesabı	0	-21	23	-
Finans Hesabı	-2.304	-21.941	-21.513	-2,0
Doğrudan Yatırımlar (net)	-1.535	-12.455	-8.998	-27,8
Portföy Yatırımları (net)	1.914	15.719	-6.404	-
Net Varlık Edinimi	1.463	6.129	1.447	-76,4
Net Yükümlülük Oluşumu	-451	-9.590	7.851	-
Hisse Senetleri	118	-2.395	823	-
Borç Senetleri	-569	-7.195	7.028	-
Diğer Yatırımlar (net)	4.283	-13.374	-6.929	-48,2
Efektif ve Mevduatlar	3.527	2.666	1.832	-31,3
Net Varlık Edinimi	2.629	15.148	5.424	-64,2
Net Yükümlülük Oluşumu	-898	12.482	3.592	-71,2
Merkez Bankası	-16	-916	-476	-48,0
Bankalar	-882	13.398	4.068	-69,6
Yurt Dışı Bankalar	-323	9.942	4.482	-54,9
Yabancı Para	-276	4.708	182	-96,1
Türk Lirası	-47	5.234	4.300	-17,8
Yurt Dışı Kişiler	-559	3.456	-414	-
Krediler	1.756	-12.832	-5.547	-56,8
Net Varlık Edinimi	139	792	231	-70,8
Net Yükümlülük Oluşumu	-1.617	13.624	5.778	-57,6
Bankacılık Sektörü	-594	5.297	-3.003	-
Bankacılık Dışı Özel Sektörler	-989	9.513	9.702	2,0
Ticari Krediler	-1.096	-2.946	-3.313	12,5
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	96	-262	99	-
Rezerv Varlıklar (net)	-6.966	-11.831	818	-
Net Hata ve Noksan	1.964	10.198	11.069	8,5

Kaynak: Datastream, TCMB

Türkiye İş Bankası A.Ş. - İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem - Bölüm Müdürü
izlem.erdem@isbank.com.tr

Alper Gürler - Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Hatice Erkiletlioğlu - Müdür Yardımcısı
hatice.erkiletlioglu@isbank.com.tr

İlker Şahin - Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Eren Demir - Uzman
eren.demir@isbank.com.tr

Dr. Mustafa Kemal Gündoğdu - Uzman
kemal.gundogdu@isbank.com.tr

Gamze Can - Uzman Yrd.
gamze.can@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.